

... de **Kracht** van de **Ondernemer**

De kracht van de ondernemer
in Zoetermeer en
Leidschendam-Voorburg

**Thema: Het roer om op de
regionale arbeidsmarkt**

gemeente
Zoetermeer

Het roer om op de regionale arbeidsmarkt

Inleiding

Dit jaar heeft Rabobank Vlietstreek-Zoetermeer voor de zesde achtereenvolgende keer het initiatief genomen voor het project De Kracht van de Ondernemer. Met dit project voorziet de bank ondernemers en andere organisaties in de regio van informatie en kennis om de regionale economie te stimuleren. Ook dit jaar is het project in samenwerking met de Kamer van Koophandel Den Haag en de gemeenten Leidschendam-Voorburg en Zoetermeer georganiseerd.

In 2011 stond het thema Sociaal ondernemen centraal. De arbeidsmarkt is een onderwerp dat leeft in deze regio. Daarom borduurt het onderzoek van 2012 hierop voort. Terwijl in 2011 is gekeken in hoeverre de arbeidsmarktreserve een oplossing kan zijn voor het invullen van toekomstige arbeidsmarktkrapte, staat in deze editie de kwalitatieve aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt centraal.

Het onderzoek is grotendeels vormgegeven op basis van kwalitatief onderzoek. Naast deskresearch heeft een groot aantal interviews plaatsgevonden en zijn workshops georganiseerd met betrokkenen vanuit de drie domeinen onderwijs, overheid en bedrijfsleven. Vanuit deze onderzoekstappen zijn uiteindelijk concrete aanbevelingen geformuleerd om in Leidschendam-Voorburg en Zoetermeer te komen tot een structureel betere aansluiting tussen het onderwijs en het bedrijfsleven in deze regio.

In tegenstelling tot voorgaande jaren vormt de Economische Thermometer (die de economische prestaties van de regio in beeld brengt) dit jaar geen onderdeel van de studie.

Het roer om op de regionale arbeidsmarkt

Nederland staat voor een bijzondere uitdaging. De economie groeit nauwelijks en door bezuinigingen bij bedrijven is er een overschot aan arbeidskrachten. Door een teruglopende vraag neemt de werkgelegenheid op korte termijn verder af. In de iets verder gelegen toekomst zal de Nederlandse economie echter kampen met een structureel tekort op de arbeidsmarkt. Daarom zullen we juist nu onze ogen op de toekomst moeten richten en ons moeten voorbereiden op de veranderingen die ons op de arbeidsmarkt te wachten staan.

Wat is er aan de hand op de arbeidsmarkt?

- De arbeidsmarkt wordt steeds flexibeler en de ontwikkelingen in het bedrijfsleven en de wijzigende marktomstandigheden volgen elkaar in rap tempo op. Mensen moeten zich daarom permanent blijven ontwikkelen om duurzaam inzetbaar te zijn in het arbeidsproces.
- Er is een toenemende behoefte aan hoger opgeleiden en vakspecialisten. Zij vormen de ruggengraat van de Nederlandse economie en zorgen bovendien voor werkgelegenheid voor laagopgeleiden.
- Jongeren (en hun ouders) hebben weinig zicht op ontwikkelingen en perspectieven op de arbeidsmarkt met als gevaar dat zij niet de goede keuzes maken.
- Toekomstige krapte wordt in de regio Haaglanden vooral verwacht in de sectoren transport, tuinbouw, zorg, onderwijs en overheid en voor technische beroepen.
- Opleidingen zijn onvoldoende gericht op de behoeften van ondernemingen. En het onderwijs is onvoldoende op de hoogte van het reilen en zeilen in het bedrijfsleven. Bedrijven en onderwijs moeten de dialoog aangaan en elkaars taal leren spreken.
- Behalve de aansluiting op sector en opleidingsniveau komen ook de competenties van stagiairs en nieuwe medewerkers (ook al hebben ze de juiste opleiding) vaak niet overeen met de

wensen van het bedrijfsleven.

- Jongeren hebben meer kans op werk als hun opleiding aansluit op de beroepspraktijk. Voldoende stageplaatsen en leerbanen zijn daarbij onmisbaar.
- Op de arbeidsmarkt is sprake van een kwalitatieve mismatch door veel aanbod van laagopgeleiden tegenover veel vraag naar hoogopgeleiden (mbo+). Voor het laagopgeleide deel van de beroepsbevolking is het lastig om op dit moment werk te vinden.
- Met name in Leidschendam-Voorburg zijn veel jongeren op zoek naar werk en is vaak sprake van langdurige werkloosheid. Beide gemeenten hebben te maken met relatief veel voortijdige schoolverlaters.
- De afgelopen jaren zijn veel initiatieven ondernomen om de aansluiting tussen het onderwijs en het bedrijfsleven in Leidschendam-Voorburg en Zoetermeer te verbeteren. Deze projecten worden vaak versnipperd opgepakt en bieden tot nu toe geen structurele oplossing voor de problematiek.

Gebrek aan borging van projecten

Om de aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven structureel te verbeteren, moet het roer echt om. Alle betrokkenen erkennen de noodzaak van verbetering. Er zijn dan ook al veel initiatieven ondernomen om hieraan bij te dragen. De echte oorzaak van de knelpunten wordt hiermee echter niet wezenlijk opgelost.

Veelal heeft dit te maken met de versnippering en de eindigheid van deze projecten. Het voortbestaan ervan is veelal afhankelijk van de budgetten waarmee ze worden bekostigd. Zodra er geen budget meer beschikbaar is, houdt het project op te bestaan en worden eerder geboekte resultaten teniet gedaan. Er is dus geen tekort aan creatieve ideeën en oplossingen, maar wel aan borging van succesvolle projecten na hun initiatiefase.

Behalve de eindigheid van projecten worden onderwijs en bedrijfsleven in eerdere initiatieven vaak als twee gescheiden werelden benaderd die maar moeizaam tot elkaar kunnen komen. De opleidingspijplijn reageert vertraagd op de snel veranderende marktomstandigheden en ouders en leerlingen zien door de bomen het bos niet meer. Bedrijven zijn naarstig op zoek naar goede en breed inzetbare vakkrachten terwijl de lesprogramma's, het dwingende ritme van de jaarplanning en het ontbreken van ruimte om het eens over een ander boeg te gooien de dagelijkse praktijk in het onderwijs bepalen. Het is dan ook vooral het onderwijs dat los moet komen uit bestaande patronen en zijn blik meer naar buiten moet richten. Het doel van het onderwijs zou dan ook moeten zijn om leerlingen na hun schoolperiode zo snel mogelijk op de arbeids-

markt te kunnen plaatsen. Om dit te realiseren, zullen de onderwijsactiviteiten veel sterker moeten worden geïntegreerd met de praktijk in het bedrijfsleven.

Naar een hybride vorm van leren en werken

De kern van de oplossing bestaat uit het wegnemen van de grenzen tussen bedrijfsleven en onderwijs. Daarmee kun je al vroeg beginnen, bijvoorbeeld door in groep 8 van de basisschool leerlingen al kennis te laten maken met de praktijk in het bedrijfsleven en andere vormen van ontmoeting tussen onderwijs en bedrijfsleven. Daarbij hoort ook goede voorlichting aan leerlingen en ouders over ontwikkelingen en perspectieven op de arbeidsmarkt. De in de workshops geopperde suggestie om de laatste klas van het mbo af te schaffen en deze ter plaatse bij een bedrijf onder te brengen, is een verre gaande aanpak die waarschijnlijk op dit moment in de praktijk nog lastig is te realiseren. Een alternatief waarmee een eerste concrete stap naar een hybride vorm van leren en werken kan worden gezet, is een fysieke ontmoetingsplek voor scholen en bedrijven. Een plek waar onderwijs en bedrijfsleven elkaar leren kennen, elkaars taal leren spreken en waar zij door samen te werken en feedback te geven nader tot elkaar kunnen komen om zo de gewenste aansluiting te realiseren.

Het begint uiteraard met elkaar spreken en leren kennen. Maar het echte resultaat vormt een samenwerking waarin de belangen van bedrijven, onderwijsinstellingen en jongeren (en daarmee ook die van de overheid) optimaal worden bediend. Zeker in sectoren waar de vraag groot is (en in de toekomst alleen maar verder zal toene-

men), zullen bedrijven bereid zijn om hieraan bij te dragen: inhoudelijk, met support én met middelen (mensen, praktijk, geld). Het bedrijfsleven verzekert zich met een dergelijke hybride vorm van leren en werken bovendien van een goede basis voor het structureel bijscholen van zittende medewerkers.

Een sneeuwbal die gaat rollen

Concreet denken we hierbij aan de inrichting van een fysieke locatie, waar bedrijfsleven en onderwijs ten behoeve van hun (huidige en toekomstige) arbeidskrachten kennis en praktijk bij elkaar brengen. Hier leren mensen en brengen zij het geleerde in de praktijk. Opleiders zien hier welke vaardigheden en competenties in de praktijk nodig zijn. Nieuwe kennis moet werknemers en ondernemers inspireren, wat moet leiden tot vernieuwing en versterking van het concurrentievermogen. En hier leren ouderen van jongeren en andersom, waardoor kennis en continuïteit zijn gewaarborgd.

Een dergelijke fysieke en zichtbare samenwerkingslocatie kan natuurlijk worden ingericht bij bestaande voorzieningen (bedrijven, onderwijsinstellingen of samenwerkingsinitiatieven zoals Move Your Skills en de Innovatiefabriek). Om te benadrukken dat het een praktisch en onderscheidend initiatief is, dat is gerealiseerd 'ondanks in plaats van dankzij beleid', pleiten wij ervoor om het een onderscheidende, bij voorkeur unieke locatie en uitstraling te geven. In de geest van deze tijd zien we vaak bedrijfslocaties (waaronder kan-

toorgebouwen) die op een praktische wijze een (tijdelijke) andere bestemming krijgen, vaak met een inspirerende en experimentele uitstraling, wat ook nog eens de investeringskosten drukt. Dergelijke locaties zijn in de regio beschikbaar.

Natuurlijk zijn er volop argumenten waarom het niet kan en niet mag. Maar daar zullen we overheen moeten stappen om de zaken nu eens echt te veranderen. Naar ons idee zou de overheid (de gemeenten) hierin het organiserend vermogen moeten leveren, gebruik makend van de creativiteit en het opportunisme die ondernemers kenmerken. Wij nodigen de wethouders van gemeente Leidschendam-Voorburg en gemeente Zoetermeer dan ook van harte uit om samen met toonaangevende ondernemers en onderwijsmensen met visie en durf, de eerste stap te zetten naar deze fysieke ontmoetingsplek voor scholen en bedrijven in deze regio. Een kleine groep kan de sneeuwbal aan het rollen brengen en tijdens het rollen verkrijgt deze vanzelf meer massa. Dit is een beter traject dan wanneer eerst en tot in detail de sneeuwbal in polderoverleggen moet worden uitgetekend, inclusief eindeloze discussies wie wel en niet mogen meedoen en tegen welke mogelijke problemen men kan aanlopen. De belangen van ondernemers, hun (toekomstige) werknemers, onderwijsinstellingen en -uiteindelijk- de overheid zijn immers gelijkgericht.

Colofon

Titel

De kracht van de ondernemer in Leidschendam-Voorburg en Zoetermeer
Het roer om op de regionale arbeidsmarkt

Auteur

Anouk Smeltink-Mensen en Willem van der Velden (Rabobank Nederland)

Eindredactie

Enrico Versteegh (Rabobank Nederland)

Vormgeving

Knijnenburg Producties

Druk

Blomsma Print & Sign

Publicatiedatum

28 november 2012

In opdracht van

Rabobank Vlietstreek-Zoetermeer
Kamer van Koophandel Den Haag
Gemeente Zoetermeer
Gemeente Leidschendam-Voorburg

Contactadressen

Rabobank Vlietstreek-Zoetermeer
Eleanor Rooseveltlaan 29,
Postbus 21, 2700 AA Zoetermeer,
(079) 317 17 17 of (079) 317 17 61 (bedrijven)

Kamer van Koophandel Den Haag, Kantoor Zoetermeer
Dublinstraat 26, 2713 HS Zoetermeer, (088) 588 83 31

© Rabobank Nederland, 2011

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan daaronder mede begrepen gehele of gedeeltelijke bewerking van het werk, zonder voorafgaande toestemming van RabobankNederland.

No part of this publication may be reproduced in any form by print, photo print, microfilm or any other means without written permission by Rabobank Nederland.